

Amasya Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
8(2), 397-418, 2019
Özgün araştırma makalesi

<http://dergi.amasya.edu.tr>

Etkinlik Temelli Sınıf Yönetimi Hizmet İçi Eğitim Kursu Programının Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesi

Mücahit Ayra¹ ve İlker Kösterelioğlu^{2,*}

¹Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

²Amasya Üniversitesi, Türkiye

Alındı: 23.07.2019 - Düzeltildi: 19.11.2019 - KabulEdildi: 22.11.2019

Atf: Ayra, M. ve Kösterelioğlu, İ. (2019). Etkinlik Temelli Sınıf Yönetimi Hizmet İçi Eğitim Kursu Programının Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 397-418.

Öz

Günümüzde yaşamın her alanında hızlı bir gelişim ve değişim süreci yaşanmaktadır. Bu değişimlere uyum sağlayabilmek için kurum ve kuruluşlar bünyelerinde hizmet veren çalışanlarına hizmet içi eğitimler düzenlemektedir. Bir toplumun en önemli kurumlarından olan eğitim kurumu içinde yer alan öğretmenlerin de kendilerini geliştirmek istedikleri alanlar ile ilgili hazırlanan hizmet içi eğitim programlarına katılmaları önemlidir. Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmenlerine yönelik etkinlik temelli bir sınıf yönetimi hizmet içi eğitim kursu programını geliştirmek, uygulamak ve uygulama

*Sorumlu yazar: e-posta: ikostereli@hotmail.com

ISSN: 2146-7811, ©2019

sonrasında öğretmenlerin programa yönelik görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın modeli nitel araştırma yaklaşımının içerisinde yer alan özel durum yönteminin bütüncül tek durum desenidir. Çalışma grubunu 9'u kadın ve 7'si erkek olmak üzere 16 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre geliştirilen hizmet içi eğitim kurs programının yararlı olduğu ve öğretmenlerin daha önce katıldıkları hizmet içi eğitim programlarından olumlu yönde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenler grup içi etkileşimin yeterli olduğu ancak gruplar arası etkileşimin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Sonuç olarak öğretmenlerin etkinlik temelli hizmet içi eğitim programı hakkındaki genel düşüncelerinin olumlu olduğu ve geliştirilen programın amacına hizmet ettiği kanısına varılmıştır. Hizmet içi eğitim programı akademik yönden değerlendirildiğinde yararlı olduğu, içeriğin ve gerçekleştirilen etkinliklerin memnuniyet verici ve etkili olduğu belirlenmiştir. Hizmet içi eğitim programı uygulama ve yöntem açısından değerlendirildiğinde genel olarak eğitimin verimli olduğu belirtilmiştir. Hizmet içi eğitim programı içerik açısından değerlendirildiğinde ise eğitimin yeterince tanıtıldığı ve dönütlerin etkin olarak verildiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Program Geliştirme, Sınıf Yönetimi, Hizmet İçi Eğitim, Öğretmen

Giriş

Birey içinde yaşadığı topluma uyum sağlayabilmek için gerekli davranış ve becerilerinin bir çoğunu okullarda kazanır. İş yaşamına katılmayla birlikte bu kazanımlar ilerleyen zamanlarda iş hayatında yeterli olmayabilir (Arslan, 2015). Bunun nedeni olarak günümüzde yaşamın her alanındaki gelişim ve değişimler doğrultusunda her meslek alanındaki bilgi ve uygulamaların etkilenmesidir. Bu bağlamda kişi ve kurumların görevlerini en verimli bir şekilde yerine getirmeleri için çalışanlara kendilerini güncelleyecek eğitim desteği sağlayan bu eğitimler literatürde hizmet içi eğitim olarak adlandırılmaktadır (Kösterelioğlu, 2012).

Hizmet içi eğitim, iş ortamındaki insanların her türlü gelişimini kapsar ve farklı bakış açlarına göre değişik şekillerde tanımlanabilir (Kaya, Ünaldı ve Artvinli, 2013).

Kösterelioğlu (2012) hizmet içi eğitimi çalışanların değişime bağlı olarak zamanın gereğine uygun olan performansı sergilemek için sistem bütünlüğü içinde planlanan eğitim etkinlikleri olarak ifade etmektedir. Hizmet içi eğitimlerin amacı, eğitimlere katılanların var olan performanslarını arttırmak için katılımcıların ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri ve davranışların kazandırılmasıdır (Arslan, 2015). Kaya, Küçük ve Çepni (2004), hizmet içi eğitimin amacının, personelin verimliliğini ve doyumunu arttırmak olarak görmektedir.

Ülkemizde eğitiminden sorumlu en üst kurum olan Milli Eğitim Bakanlığı, bünyesinde hizmet veren öğretmenleri belli periyotlarda hizmet içi eğitime almaktadır. Bu hizmet içi eğitimler belli amaçlar çerçevesinde gerçekleşmektedir. Bu amaçlar aşağıda belirtilmektedir (MEB, 1995);

- a) Hizmet öncesi eğitimden gelen personelin kuruma intibakını sağlamak,
- b) Personele Türk Milli Eğitiminin amaç ve ilkelerini bir bütünlük içinde kavrama ve yorumlamada ortak görüş sağlamak ve uygulamada birlik kazandırmak,
- c) Mesleki yeterlilik açısından, hizmet öncesi eğitimde ortaya çıkabilecek eksiklikleri tamamlamak,
- d) Eğitim alanındaki yeniliklerin, gelişmelerin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak,
- e) Personelin mesleki yeterlik ve anlayışlarını geliştirmek,

Sahlberg (2011), günümüzde Finlandiya'nın eğitimde en başarılı ülkeler kategorisinde yer almasında en önemli etken olarak etkili öğretmenler ve etkili yönetim olduğunu vurgulamıştır. Yapılan bir çalışmada da ilkökul düzeyinde öğrenci başarısını etkileyen en önemli faktörün öğretmenler olduğu belirlenmiştir (Wright, Horn ve Sanders, 1996). Paliç ve Keleş (2011), iyi ve nitelikli bir eğitimin nitelikli öğretmenin ürünü olduğunu ifade etmektedir. Bundan dolayı eğitim sisteminin odak noktasında yer alan öğretmenlerin nitelikleri sürekli güncellenerek artırılması gerekmektedir. Öğretmenlerin

sahip olması beklenen en önemli niteliklerden birisi sınıf yönetimi becerisidir.

Başar (2001)'e göre etkili bir eğitimin değişkenlerinden en önemlileri sınıf yönetimine ilişkin unsurlardır (Akt: Kıran ve Çelik, 2016). Öğretmenlere yönelik yapılan araştırmalar incelendiğinde birçok alanda olduğu gibi sınıf yönetimine yönelik hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları belirtilmektedir (Akan, Şener, Başar ve Şen, 2016; Şahin, 2013; Ergin, Akseki ve Deniz, 2012; Gültekin, Çubukçu ve Dal, 2010). Bu ihtiyaç analizi ölçüt alınarak sınıf öğretmenleri için hazırlanan etkinlik temelli bir sınıf yönetimi hizmet içi eğitim (HİE) kursu programının geliştirilmesi ve uygulanması amaçlanmıştır. Bu kapsamda etkinliklerle zenginleştirilmiş HİE kursunun, katılımcıların sınıf yönetimi ile ilgili kuramsal bilgilerine ve uygulama becerilerine katkılarını belirlemek ve hazırlanan programa yönelik görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma modeli nitel araştırma yaklaşımının içerisinde yer alan özel durum yönteminin bütüncül tek durum desendir. Mc Millan (2000), durum çalışmalarını bir yada daha fazla olayın, ortamın, programın veya sosyal bir grubun derinlemesine incelendiği yöntem olarak ifade etmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012). Özel durum çalışmasının desenlerinden olan bütüncül tek durum deseni ise tek bir analiz biriminin (bir birey, bir kurum, bir program vb.) derinlemesine incelendiği çalışmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

HİE Kurs Programı Geliştirme Süreci

Hizmet içi eğitim kurs programı geliştirme sürecinde şu aşamalar izlenmiştir.

HİE ihtiyacının saptanması (analiz)

Literatür taraması yapılarak öğretmenlerin hizmet içi eğitim gereksinimleri incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda birçok araştırmada (Akan, Şener, Başar ve Şen, 2016; Şahin, 2013; Ergin, Akseki ve Deniz, 2012; Gültekin, Çubukçu ve Dal, 2010) öğretmenlerin sınıf yönetimine yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçları olduğu ifade edilmiştir.

Araştırmalarda ortaya konulan bu ihtiyaç durumunun çalışmanın örneklemini oluşturan öğretmenlerde de olup olmadığını belirlemek amacıyla hazırlanan hizmet içi eğitim ihtiyacı belirleme formu örneklemdaki öğretmenlere sunulmuştur. Literatür taraması sonrasında ve öğretmenlerden elde edilen bulgularda da öğretmenlerin sınıf yönetimi ile ilgili benzer ihtiyaçları olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle araştırmacılar tarafından hizmet içi eğitim programının sınıf yönetimi temelinde geliştirilmesinde karar kılınmıştır. Ayrıca, bu süreçte kurs programının öğretim hedefleri ve içerikteki konu başlıklarının da analizleri yapılmıştır. Özetle sınıf yönetiminin bileşenlerini de içerecek biçimde “Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi”, “Fiziksel Ortamın Düzenlenmesi” ve “Sınıfta İstenmeyen Davranışların Yönetimi” başlıklarında öğretmenlerin eğitim ihtiyaçlarına yönelik olmak üzere üç modül belirlenmiştir.

HİE'nin planlanması (tasarım)

Analiz aşamasında elde edilen verilere dayalı olarak taslak bir eğitim programı oluşturulmuştur. Bu aşamada ihtiyaç analizinde belirlenen üç modül kapsamında hedefler belirlenmiş, içerik hazırlanmış ve etkinlikler tasarlanmıştır. Kurs sonunda katılımcıların uygulanan program hakkındaki görüşlerini belirlemek amacı ile bir form düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.

HİE kurs programının 45'er dakikalık 3 ders saatinde tamamlanabileceğine, pilot uygulamanın Amasya Üniversitesi'nde formasyon eğitimi alan öğretmen adayları ile yapılmasına ve asıl uygulamanın ise 31 Aralık 2016 tarihinde Ağrı Şehit Hikmet Koman İlkokulu'nda düzenlenmesine karar verilmiştir.

HİE kurs programının geliştirilme sürecinde gerekli akademik desteğin Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapan iki öğretim üyesi tarafından sağlanmasına karar verilmiştir. Programın tasarımı sırasında, ihtiyaç duyulduğu durumlarda, akademisyenlerin görüş ve düşüncelerine başvurulmuştur.

HİE programının hazırlanması (geliştirme)

Öğretmenlere sunulan ihtiyaç analizi formuna dayalı olarak belirlenen HİE konusuna ilişkin öncelikli hedefler belirlenmiştir. Ardından belirlenen hedefler doğrultusunda konular analiz edilerek içerik oluşturma çalışmaları tamamlanmış ve etkinlikler ile içerik bütünleştirilmiştir. Belirlenen konularla ilgili ders planları ve bilgisayar ortamında sunumlar hazırlanmıştır. Geliştirilen HİE kurs programında yer alan etkinlikler kursa katılan öğretmenlere dağıtılmak üzere “Öğretmen Etkinlik Kitabı” adında kitapçık haline getirilmiştir. HİE kurs programının yapılacağı okulun idaresi ile gerekli araç gereçlerin temini için görüşülmüş ve HİE kurs programının zamanı ve kapsamı hakkında okul idaresi bilgilendirilmiştir. Ayrıca kurs sonunda katılımcıların etkinlik hakkındaki görüşlerini belirlemek amacı ile değerlendirme formu hazırlanmıştır.

HİE programının uygulanması (uygulama)

Geliştirilen HİE kurs programının pilot uygulaması Amasya Üniversitesi’nde pedagojik formasyon sertifika programına katılan bir grup öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir.

Pilot uygulama süresince, HİE kurs programının etkililiği ve varsa uygulamada aksayan yönlerini tespit etmek amacıyla gözlemler yapılmıştır. Pilot uygulama esnasında taslak programın aksayan yönleri belirlenerek notlar alınmış olup bu notlara dayalı olarak HİE kurs programında değişiklikler yapılmıştır. Nihai program iki öğretim üyesine sunulmuş, önerileri doğrultusunda programa son şekli verilmiştir. Nihai uygulama aşamasında okuldaki öğretmenlere bilgilendirme yapılmış ve eğitim gerçekleştirilmiştir.

HİE kurs programının değerlendirilmesi (değerlendirme)

HİE sonunda katılımcıların uygulanan kurs programının etkililiği hakkındaki görüşleri hazırlanan değerlendirme formuna yazılı olarak alınmıştır.

Etkinlik Temelli Hizmet İçi Eğitim Kursu Tanıtımı

Geliştirilen etkinlik temelli HİE kursunda gerçekleştirilen etkinlikler aşağıda açıklanmış olup HİE kurs kapsamındaki konular, alt konular ve konulara yönelik etkinlikler Tablo 1’de belirtilmiştir.

Sınıfının krokisi: Her katılımcı sınıfının basit bir krokisini çizerek (dolap, bilgisayar oturma şekli vb.) çizimini gruptaki diğer arkadaşları ile karşılaştırır. Karşılaştırma sonucunda farklılıkların olası nedenleri ve öğrencilerin oturma planlarının niteliği açısından eğitimin olası olumlu ya da olumsuz etkileri üzerine tartışmaları istenir. Ekinlik sonunda etkinlik sayfası askıya asılarak ders arasında diğer gruplardaki katılımcıların incelemelerine olanak tanınır.

Hayalindeki sınıf: Masada hazır bulunan çeşitli renklere boya kalemleri kullanılarak her katılımcının hayalindeki sınıfı çizmeleri istenir. Çizim işlemi tamamlandığında gruptaki arkadaşları ile çizilen resim üzerine tartışmaları istenir. Ekinlik sonunda çizimler uygun alanda sergilenerek ders arasında diğer gruplardaki katılımcıların incelemeleri sağlanır.

Olumlu sınıf oluşturma çabaları: Etkinlik sayfasında “Benim Listem” ve “Arkadaşlarımın Listesi” başlıklarından oluşan iki sütun bulunmaktadır. Her katılımcının öncelikle “Benim Listem” sütununa olumlu bir sınıf iklimi oluşturmak ve bunu sürdürmek için sınıflarında gerçekleştirdiği davranış biçimleri ile uygulamaları yazması istenir. Katılımcıların kendi uygulamalarını yazmalarının ardından diğer katılımcıların uygulamaları incelenir ve arkadaşının farklı uygulamalar “Arkadaşımın Listesi” sütununa yazılır. Katılımcılar grup içerisindeki diğer öğretmenlerin farklı uygulamaları üzerine tartışma gerçekleştirirler. Ekinlik sonunda etkinlik sayfası askıya asılarak ders arasında diğer gruplardaki katılımcıların incelemeleri sağlanır.

Kurallarımızı tartışalım: Etkinlik sayfasında “Sınıfımın Kuralları” ve “Arkadaşlarımın Sınıf Kuralları” başlıklarından oluşan iki sütun bulunmaktadır. Her katılımcıdan öncelikle “Sınıfımın Kuralları” sütununa kendi sınıfında benimsediği kurallarını yazmaları ve kurallarını nasıl belirlendiğini açıklamaları istenir. Katılımcıların kendi sütunlarını doldurmasının ardından katılımcılar grup içerisindeki diğer çalışma arkadaşlarının kurallarını, sınıf kuralı oluşturma biçimlerini ve farklı olanları “Arkadaşlarımın Sınıf Kuralları” sütununa yazar. Katılımcılar farklı kurallar ve kuralların oluşturma biçimleri üzerine tartışırlar. Etkinlik sonunda etkinlik sayfası askıya asılarak ders arasında diğer gruplardaki katılımcıların incelemeleri sağlanır.

Neler hissettirir? Bu etkinlikte ikişerli oluşturulan gruplarda her katılımcı farklı durumlarda kullanılan ben dili ve sen diline örnek 4 durumu karşısındaki arkadaşına uygulamalı olarak ifade eder. Her durumda dinleyici olan öğretmenlerin neler hissettiğini not eder. Bu işlem karşılıklı roller değiştirilerek tekrar edilir. Etkinlik sonunda katılımcıların ben dili ve sen dili üzerine tartışmaları istenir.

Güdüleyelim: Etkinlik sayfasında “Motivasyon Listem” ve “Arkadaşlarımın Motivasyon Listesi” başlıklarından oluşan iki sütun bulunmaktadır. Her katılımcıdan öncelikle “Motivasyon Listem” sütununa dersin başında, ders süreci içinde ve sonunda öğrencileri derse karşı motive etmek için kullandıkları strateji ve uygulamaları yazmaları istenir. Katılımcıların kendi sütunlarını doldurmasının ardından katılımcılar grup içerisindeki diğer katılımcıların uygulama ve stratejilerini inceleyerek farklı uygulamaları “Arkadaşlarımın Motivasyon Listesi” sütununa yazar. Katılımcılar uygulamalarındaki benzerlik ve farklılıklar üzerine tartışırlar. Etkinlik sonunda etkinlik sayfası askıya asılarak ders arasında diğer gruplardaki katılımcıların incelemeleri sağlanır.

Sınıfımdaki istenmeyen davranışlar: Her katılımcıdan sınıfında gözlemledikleri ve aynı zamanda uygun görmedikleri istenmeyen davranışları “Önemsiz Sorunlar”, “Küçük Sorunlar” ve “Büyük Sorunlar” olmak üzere kategorize

etmeleri istenir. Liste biçiminde belirtilen istenmeyen davranışlarda hangi uygulama ve stratejilerin kullanıldığı veya kullanılması gerektiği üzerine grup içinde tartışma yürütülür.

İstenmeyen davranışlara müdahale: Etkinlikte dört farklı örnek olay bulunmaktadır. Katılımcıların bu örnek olaylarda istenmeyen davranışları sınıflandırarak tespit etmesi ve istenmeyen davranışa müdahale ederken hangi strateji ve uygulamayı kullanacaklarını yazmaları istenir. Her örnek olay sonrasında istenmeyen davranışlara müdahale yöntemlerinin benzerlik ve farklılıkları üzerine tartışılır. Dört örnek olay bu şekilde incelenerek analiz edilir.

Tablo 1. HİE kurs konuları ve etkinlikler

Hedef	İçerik	Eğitim Durumu	Değerlendirme
-Sınıfın fiziksel özelliklerinin değişkenlerini bilir.	-Fiziksel Ortamın Düzenlenmesi	Etkinlik 1.	Değerlendirme formu
-Sınıfın çeşitli yerleşim düzenlerinin olumlu ve olumsuz yönlerini bilir.	- Fiziksel ortamın önemi	Sınıfımın Krokisi	
-Sınıfın fiziksel ortamının önemini anlar.	- Sınıf içi yerleşim düzenleri ve özellikleri	Hayalimdeki Sınıf	
-Öğretmenlerin etkili öğretim ve davranış yönetimi ile ilgili rollerini analiz eder.	Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi	Etkinlik 3.	Değerlendirme formu
-Öğrencileri güdülemede içsel ve dışsal güdülemeyi kullanır.	- İstenmeyen davranışların önlenmesinde planlama ve olumlu sınıf atmosferinin önemi	Olumlu Sınıf İklimi Oluşturma Çabaları	
-Kural oluşturmanın önemini ve	- İstenmeyen davranışların önlenmesinde sınıf kurallarının önemi	Etkinlik 4.	
	- İstenmeyen	Kurallarımızı Tartışalım	
		Etkinlik 5. Neler Hissettirir	
		Etkinlik 6.	
		Güdümlendirelim	

gerekliliğini bilir. -Sınıf içi kural oluşturabilme ve bunları yerleştirebilme yollarını bilir. -İstenmeyen davranışların önlenmesinde kullanılan yaklaşımları bilir	davranışların önlenmesinde iletişim ve motivasyonun önemi			
-Eğitim ortamındaki istenmeyen davranışları bilir. -İstenmeyen davranışların nedenlerini bilir. -İstenmeyen davranışların yönetiminde kullanılan stratejileri bilir.	Sınıfta İstenmeyen Davranışların Yönetimi - Problem davranış türleri ve problemdavranışa neden olan etmenler - İstenmeyen davranışların yönetiminde kullanılan strateji ve uygulamalar	Etkinlik 7. Sınıftaki İstenmeyen Davranışlar Etkinlik 8. İstenmeyen Davranışlara Müdahale		Değerlendirme formu

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ağrı ili Merkez ilçesinde görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Öğretmenlere uygulama tarihinden 20 gün önce HİE uygulamasının kısaca tanıtıldığı broşür ve içerisinde bir davet mektubu olan zarflar gönderilmiştir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi hakkındaki bilgilerinin ve bakış açılarının geliştirilebilmesi için araştırmacılar tarafından geliştirilen etkinlik temelli sınıf yönetimi hizmet içi eğitim programına; 9'u kadın ve 7'si erkek olmak üzere toplam 16 sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler araştırmanın problem durumu gereği sınıf yönetimine yönelik hizmet içi eğitime gereksinim duyan sınıf öğretmenleridir. Bu yönüyle çalışmada benzeşik (homojen) örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Ancak, 1 katılımcı 2. ders

esnasında özel durumundan dolayı izin isteyerek faaliyetten ayrılmış olup uygulama 15 öğretmen ile tamamlanmıştır.

Verilerin toplanması ve analizi

Veriler uygulamanın ardından, yapılandırılmış değerlendirme formu ile toplanmıştır. Değerlendirme formunda üç soru yer almaktadır. Hazırlanan hizmet içi eğitim programının öğretmenler için yararlı olup olmadığı, öğretmenlerin diğer katıldıkları hizmetiçi eğitim programları ile karşılaştırmaları ve uygulama süreci tamamlandıktan sonra programı geliştirmeye yönelik ne gibi önerilerinin olduğu ortaya konulmuştur. Gerek hizmetiçi eğitim programı ve gerekse de yarı yapılandırılmış form hazırlanırken 1 Eğitim Programları ve Öğretim ve 1 Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında olmak üzere 2 alan uzmanının görüşlerinden yararlanılmıştır.

Veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Uygulamanın ardından yarı yapılandırılmış değerlendirme formunda yer alan sorular öğretmenlere yöneltilmiştir. Uygulama öncesi veri kaybı yaşanmaması için öğretmenlerden verilerin kayıt altına alınması için izin alınmıştır. Görüşmelerin tamamlanmasından sonra ses kayıtları öğretmenlere dinletilerek düzeltmeye ihtiyaç duydukları yada eklemek istedikleri farklı düşüncelerin olup olmadığı sorularak katılımcı teyidi sağlanmıştır. Görüşmelerin ardından ses kayıtları olduğu gibi ayrıntılı biçimde yazıya aktarılmıştır. Elde edilen ham verilerden araştırmanın problemine bağlı olarak çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin görüşleri doğrudan alıntılar alınarak sunulmuştur. Yürütülen tüm bu süreçlerde araştırmacı uygulama süreci ve bu süreçlerde neler yaptıklarına karşın bir alan uzmanına süreci aktarmış olup alan uzmanı yürütülen yaklaşım ve süreçteki düşünme biçimlerini eleştirerek birlikte değerlendirilecek bir ortam yaratılmıştır.

Bulgular

İlk olarak öğretmenlere “Etkinlik temelli hazırlanan HİE programının yararlı olup olmadığına ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların soruya verdikleri cevaplar doğrudan alıntıları içerecek biçimde aşağıda listelenmiştir.

Ö1: Sınıftaki sorunlara nasıl yaklaşmam gerektiği konusunda yararlı oldu. Bundan sonra sorunlara çözüm üretirken çözüm önerilerinin daha etkili olacağını düşünüyorum.

Ö2: Faydalı olan bir çalışma oldu. Öğrencilerimin oturma düzenini değiştireceğim.

Ö3: Kesinlikle faydalı oldu. Eğitim daha farklı ve etkili bir sınıf yönetimini teşvik etmektedir.

Ö4: Yararlı buldum. Daha önce bilmediğim birçok şeyi öğrendiğimi düşünüyorum. Sınıf yönetimini eskiye oranla daha başarılı sürdüreceğimi düşünüyorum.

Ö5: Çok yararlı olduğunu düşünüyorum. Farklı yöntemler öğrendim ve sınıfta olumlu ortam yaratmama daha çok katkı sağlayacak.

Ö6: Evet. Sınıf içi düzenlemelerin farklı yönlerini öğrendim.

Ö7: Evet yararlı olduğunu düşünüyorum. Daha önceki bilgilerimden farklı olarak, iletişimde ve sınıf kurallarını belirleme de eksiklerim olduğunu anladım.

Ö8: Çok faydalı bir oturum oldu. Çalışmalarımızı meslektaşlarımız ile paylaştık. Bu sayede yeni yöntemler öğrendim.

Ö9: Öğrendiklerim sayesinde sınıf yönetimini daha iyi sağlayacağım.

Ö10: Evet. Bazı uygulamalarımda hatalar olduğunu fark ettim.

Ö11: Kesinlikle faydalı olduğunu düşünüyorum. Yeni insanlar, yeni düşünceler ve yaşantılardan aktarımlar oldu.

Ö12: Yararlı tabii ki de. Bildiğimiz ama faaliyete geçirmekte zorlandığımız bilgileri nasıl uygularız onu gördüm,

örneklerle daha etkili oldu. Meslektaşlarımın tecrübeleri de örnek oldu.

Ö13: Katıldığım etkinliğin yararlı olduğunu düşünüyorum. Mesleğimde neler yaptığımı, neler yapmam gerektiğini değerlendirdim.

Ö14: Yararlı bence. Mesela kural belirlerken 4 ana kuralı belirleyip bunları sınıfın 4 köşesine asma ve ara verme yöntemi ile bütünleştirilmesi fikrini özellikle çok beğendim.

Ö15: Evet. Mesleğimde nasıl davrandığımı değerlendirdim.

Öğretmenlerin soruya verdiği cevaplar incelendiğinde etkinlik temelli HİE kurs programına katılan öğretmenlerin tamamı kursun yararlı olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlere sorulan bir diğer soru ise “Daha önce katıldığınız HİE programları ile uygulama süreci açısından karşılaştırdığınızda genel olarak neler söylemek istersiniz?” sorusudur. Öğretmenlerin konu ile ilgili görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Ö1: Etkinlik temelli olması, herkes için ayrı bir değerlendirme ve tartışma ortamı olması daha önce hiç katılmadığım bir eğitimdi. Kurs boyunca kendimi aktif ve öğrenmeye açık hissettim.

Ö2: Eğitime daha fazla katılarak kursu tamamladık.

Ö3: Evet. Birebir yaparak yaşayarak gerçekleşen çalışmalar oldukça faydalı oldu.

Ö4: Diğer kurslara kıyasla daha faydalı buldum. Doğrudan tecrübelerimiz ile ilgili olduğu için çok olumlu bir kurs olduğunu düşünüyorum.

Ö5: Bol etkinlikli bir kurs oldu. Etkileşimin olması ve farklı bakış açıları geliştirdiği için katıldığım diğer seminerlerden daha olumlu buluyorum.

Ö6: Evet. Daha sıcak bir ortamdı ve materyali bol olan bir seminerdi.

Ö7: Daha önceki kurslara göre daha etkileşimli olduğunu düşünüyorum. Katılımcılar aktif olduğundan eğitim amacına daha yüksek düzeyde ulaşıyor.

Ö8: Tartışma ortamı çok faydalı oldu. Tecrübe paylaşımı kendimize bir şeyler kattı.

Ö9: Diğer seminerler gibi sadece anlatılıp geçilmedi. Bizler de aktif olup etkinlikler yaptık.

Ö10: Gayet iyiydi. Hepimiz etkin olarak katıldığımızdan dolayı çok faydalıydı.

Ö12: Daha etkin olduk. Etkinlikler yaparak zamanı daha etkili kullandık. Çizdik, yazdık, boyadık yani durağan değildi.

Ö13: Katıldığım kurs daha önce katıldığım eğitimlerle kıyaslandığında daha olumluydu. Etkinliklerle dolu bir seminer oldu. Tartışma ortamının olması güzeldi. Arkadaşların tecrübelerinden yararlandık.

Ö14: Aktif olarak katılım sağlandığı için daha faydalı olduğunu düşünüyorum. Bu sayede eksik yönlerimi daha iyi gördüm.

Öğretmenlerin çoğunluğu etkinlik temelli HİE kursunun daha önce katıldıkları seminerlerden daha farklı, faydalı ve daha çok olumlu yönlerinin olduğunu düşünmektedir. Öğretmenlerin görüşleri bütün olarak ele alındığında aktif katılım süreci, etkinliklerin ilgi çekmesi, tartışma ortamı ve meslektaşların tecrübelerinin paylaşıldığı bir ortamın oluşması açısından uygulama ön plana çıkmıştır.

Öğretmenlerden gerçekleştirilen kurs programının geliştirilmeye ihtiyacı olan yeri olup olmadığı hususunda düşünceleri alınmıştır. Öğretmenlerin konu ile ilgili görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Ö1: Kursta grup içi tartışmalar yapılabiliyorken, sınıfça tartışma ve tüm sınıfın birlikte fikir alışverişi açısından sınırlı kaldı. Sadece çiftlerin tartışması değil, sınıf tartışmalarının biraz daha fazla olmasını öneririm.

Ö2: Ders zamanına göre etkinlik sayısı fazlaydı. Yazma işi fazla vardı. Ayrıca gruplar birbirleri ile etkileşim içinde değildi. Bu ayarlanabilirdi.

Ö5: Yazmaktan yorulduk ve diğer gruplardaki arkadaşlar ile fazla etkileşim fırsatı olmadı.

Ö7: Daha fazla katılımcı, daha fazla grupla beraber ortaya daha güzel sonuçlar çıkabilirdi. Her etkinlikte gruplar arasında kişi değişimi etkinliğin daha etkileşimli olmasını sağlayabilir.

Ö9: Materyal ve etkinlikler çeşitlendirilebilir ve bu sayede daha etkili olabilir.

Ö12: Zamanımız azdı, daha geniş zamanda daha bol etkinlikler yapabiliydik.

Ö14: Daha sıcak bir zamanda olabilirdi.

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde uygulamaların küçük grupların yanı sıra sınıfın genelinde paylaşım yapılacak biçimde ele alınması, 3 ders saati süresinin arttırılması gerektiği ve kursa katılan öğretmen sayısının grup dinamiği oluşması açısından yeterli olmadığına ilişkin görüşler ortaya konulmuştur.

Tartışma ve Yorum

Elde edilen bulgular etkinlik temelli bir HİE kurs programının yürütülmesinin öğretmenlerin sınıf yönetimi bilgi ve becerilerinin kazandırılmasında olumlu yönde katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Ayrıca öğretmenler gerçekleştirilen program sonrasında etkinlik ve tartışmalar yoluyla sınıf yönetimi üzerine bilgi ve becerilerinin arttığını, güncel uygulamalar hakkında bilgilendiklerini ifade etmişlerdir. Nitekim Tekin ve Ayas (2005) hizmet içi eğitimlerin kısa süreli yapılırsa da katılımcıların gelişimini etkileyeceğini ifade etmektedir. Yılmaz ve Gökçek'in (2016) yaptıkları çalışmada da katılımcılara tartışma ortamı sağlanmış, bilgi alışverişi teşvik edilmiş, uygulama yapmaları istenmiş ve bunun sonucunda istenilen bilgi ve beceriler büyük oranda kazandırılmıştır.

Etkinlik temelli HİE kursunun etkileşimi artırdığı, tartışma ortamları oluşturduğu ve dolayısı ile bilgi ve tecrübe paylaşımı ile katılımcıların aktif olduğu bir öğrenme süreci sağlamıştır. Bu açıdan yürütülen kurs programının öğretmenlerde uygulamaya ilişkin olumlu bir tutum oluşturduğu ifade edilebilir. Daha önce katıldıkları kurslardan farklı ve daha faydalı olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan birçok araştırmada (Arıbaş ve Göktaş, 2014; Ayvacı, Bakırcı ve Yıldız, 2014; Yadigaroglu, 2014; Günbayı ve Taşdöğen, 2012; Kaleli Yılmaz, 2012; Çınar, 2011; Sarıgöz, 2011; Özen, 2006) araştırmamızın bulgularına paralel olarak öğretmenler hizmet içi eğitim faaliyetlerinin amacına uygun yürütülmediğini, teorik bilgilerden ibaret olduğunu ve uygulamaya dönük etkinliklerin olmadığını ifade etmiştir. Ancak yürütülen araştırmanın daha çok etkinlik sunması ve dolayısı ile öğrenen merkezli olması nedeniyle belirtilen araştırmalarda vurgulanan olumsuzlukların aksine olumlu değerlendirmeler yapılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun kurs programının amacına uygun olduğunu ve kendilerine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenler ise uygulama sürecinde büyük grup tartışmalarının yeteri kadar yapılmadığı, etkinlik sayısının planlanan ders saatine göre çok olduğu ve kursun zamanının uygun olmadığı vb. bazı görüşler ortaya koymuşlardır. Yapılan önerilerde bu olumsuzluklara dikkat çekilerek gruplar arası etkileşimin daha fazla olması, büyük grup tartışması olması, gruplar arasında katılımcı değişiminin olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Günbayı ve Taşdöğen (2012)'in çalışmalarında da öğretmenler hizmet içi eğitimlerinin uygun zamanda yapılması gerektiğini ifade etmektedirler. Yalın'ın (2001) çalışmasında da katılımcılar kurs süresinin gereğinden az ya da çok olmaması önerisinde bulunmaktadır.

Sonuçlar

Öğretmenlerin etkinlik temelli HİE programı hakkındaki düşüncelerinin tartışılmasından ortaya çıkarılan sonuçlar ele alındığında etkinlik temelli HİE programı hakkındaki genel düşüncelerinin olumlu olduğu ve etkinliğin amacına hizmet ettiği söylenebilir. HİE programı akademik yönden değerlendirildiğinde yararlı olduğu, içeriğin ve gerçekleştirilen etkinliklerin memnuniyet verici ve etkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenler etkinliklerin ve tartışma ortamının yararlı olduğunu ve eğitim öğretim süresince kullanışlı bilgiler elde ettiklerini belirtmişlerdir. HİE programı uygulama ve yöntem açısından değerlendirildiğinde genel olarak eğitimin verimli olduğu ortaya çıkmıştır. HİE programı içerik açısından değerlendirildiğinde ise eğitimin yeterince tanıtıldığı ve dönütlerin etkin olarak verildiği sonucuna varılabilir. Öğretmenlerin önerileri çerçevesinde etkinlik temelli HİE kursunda kullanılan yöntem ve teknikleri, ders saatleri ve planlar bağlamında gerekli düzeltmelerin yapılması gerektiği belirlenmiştir.

Öneriler

Geliştirilen etkinlik temelli sınıf yönetimi kurs programının grup içi etkinliklerin yanı sıra tüm sınıf tartışmalarının tasarlanması, kurs süresinin yeniden planlanarak ders saatlerinin artırılması, hava şartlarının normal olduğu zamanda düzenlenmesi vb. öneriler dikkate alınıp tekrar planlanarak farklı öğretmen gruplarına uygulanabilir.

Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerin ilgi çekici etkinliklerin olduğu etkinlik temelli, katılımcı öğretmenlerin etkin ve öğretmen iş-birliğini destekleyen şekilde planlanması önerilmektedir.

Araştırmacılar etkinlik temelli sınıf yönetimi kurs programı ile deneysel çalışmalar gerçekleştirip öğretmenlerin bilgi ve becerilerindeki artışları ortaya koyabilir.

Kaynaklar

- Akan, D., Şener, N., Başar, M. ve Şen, B. (2016). Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin okul yöneticisi görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 71-88.
- Arıbaş, S. ve Göktaş, Ö. (2014). Ortaokul matematik dersi öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirmeye yönelik hizmet içi eğitim ihtiyaçlarına ilişkin görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(16), 17-42.
- Arslan, M. (2015). *Türkiye milli eğitim sistemindeki değişmeler ışığında "hizmet içi eğitim"*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ayvacı, H. Ş., Bakırcı, H. ve Yıldız, M. (2014). Fen bilimleri öğretmenlerinin hizmet içi eğitim uygulamalarına ilişkin görüşleri ve beklentileri. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 357-383.
- Bozdoğan, A. E., Aydın, D. ve Yıldırım, K. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 83-97.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çınar, S. (2011). *Sınıf öğretmenleri için fen-teknoloji-toplum (FTT) yaklaşımına yönelik bir hizmet içi kurs program geliştirilmesi ve etkinliğinin araştırılması*. Yayımlanmamış doktora tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Ergin, İ., Akseki, B. ve Deniz, E. (2012). İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 55-66.
- Gültekin, M., Çubukçu, Z. ve Dal, S. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin eğitim-öğretimle ilgili hizmetiçi eğitim gereksinimleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 131-152.

- Günbayı, İ. ve Taşdöğen, B. (2012). İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin hizmet içi eğitim programları üzerine görüşleri: bir durum çalışması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 87-117.
- Kaleli Yılmaz, G. (2012). *Matematik öğretiminde bilgisayar teknolojisinin kullanımına yönelik tasarlanan hizmet içi eğitim kursunun etkililiğinin incelenmesi: Bayburt ili örneği*. Yayımlanmış doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Kaya, A., Küçük, M. ve Çepni, S. (2004). Fizik laboratuvarlarına yönelik hazırlanan bir hizmet içi eğitim programının değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 89-103.
- Kaya, N., Ünalı, Ü. E. ve Artvinli, E. (2013). Coğrafya öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitim faaliyetlerine tarihsel bir bakış: 1923-2012. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 27, 41-57.
- Kıran H. ve Çelik, K. (2016). *Etkili Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kösterelioğlu, İ. (2012). *Sosyal bilgiler ders programının öğelerinin değerlendirilmesi ve öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaç analizi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- MEB, (1995). *Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği*, <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/324.pdf> adresinden 06.10.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Özen, R. (2006). İlköğretim okulu öğretmenlerinin hizmet içi eğitim programlarının etkilerine ilişkin görüşleri (Düzce ili örneği). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 141-160.
- Paliç, G. ve Keleş, E. (2011). Sınıf yönetimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(2), 199-220.
- Şahin, Ü. (2013). *Sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bir model önerisi*.

Yayımlanmamış doktora tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

- Sahlberg, P. (2011). Lessons from Finland. *The Education Digest*, November 18-24.
- Sarıgöz, O. (2011). İlköğretim öğretmenlerin hizmet içi eğitim faaliyetleri ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi. *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, Antalya, Türkiye.
- Tekin, S. ve Ayas, A. (2005). Kimya öğretmenlerine yönelik bir hizmet içi eğitim kursunun yansımaları: Akçaabat örneği, *Milli Eğitim Dergisi*, 165, 107-122.
- Wright, S. P., Horn, S. P., ve Sanders, W. L. (1997). Teacher and classroom context effects on student achievement: Implications for teacher evaluation. *Journal of Personnel Evaluation in Education*, 11, 57-67.
- Yadigaroğlu, M. (2014). Kimya öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgisi modeline yönelik bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi amacıyla bir hizmet içi eğitim kurs programı geliştirilmesi ve etkililiğinin araştırılması. Yayımlanmamış doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Yalın, İ.H. (2001). Hizmet içi eğitim programlarının değerlendirilmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, 150, 58-68.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, N. ve Gökçek, T. (2016). Matematik öğretmenlerine yansıtıcı düşünme becerisini kazandırmaya yönelik hazırlanan hizmet içi eğitimin etkililiği. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 9(4), 606-641.

Developing and Evaluating an Activity-Based In-service Training Programme on Classroom Management

Mücahit Ayra¹ and İlker Köstereliöglü^{2,+}

¹Ministry of National Education, Turkey

²Amasya University, Turkey

Received: 23.07.2019 - Revised: 19.11.2019 - Accepted: 22.11.2019

Citation: Ayra, M. and Köstereliöglü, İ. (2019). Developing and Evaluating an Activity-Based In-service Training Programme on Classroom Management. *Amasya Education Journal, 8(2)*, 397-418.

Summary

Problem Statement: Over the last decades, there have been fast developments and changes in almost every aspect of the life. In this sense, organizations hold in-service training programmes for their members to allow them to adapt these developments and changes. It is also of vital importance for teachers who are one of the most significant members of the educational organizations to take part in these programmes so that they can improve their pedagogical skills.

Purpose of the Study: The purpose of this study is to develop and implement an activity-based in-service training on classroom management for classroom teachers and to determine their perceptions towards the programme.

Method(s): This study adopted the single-case (holistic) designs of the unique case study among the qualitative research methodologies. The

⁺Corresponding author: e-mail: ikostereli@hotmail.com

ISSN: 2146-7811, ©2019

study group consists of a total of 15 class teachers, seven of whom are males.

Findings and Discussions: Findings indicate that the participants had positive perceptions towards the in-service training programme and it was mentioned that this in-service training programme was better when compared to the previous traditional in-service training programmes. On the other hand, findings revealed that in-group communication was satisfactory, while communication between groups weren't enough. In this sense, it was concluded that the in-service training programme was satisfactory and the objectives were achieved after the training. The participants found the training and its activities successful in terms of academic content. The procedure and methodology of the training were also found as efficient.

Conclusions and Recommendations: Considering the feedback from the participants, it can be noted that the content of the training was found as satisfactory. Based on the results, it is suggested that in-service trainings for teachers should be planned in an activity-based manner with interesting activities, participatory teachers in an effective manner and supporting teacher collaboration.

Keywords: Programme Development, Classroom Management, In-service Training, Teacher